

Pesten

Ouderavond Basisschool Brakkenstein

25-10-2018

**Prof. dr. Ron Scholte (Radboud Universiteit
Nijmegen, Praktikon)**

Pesten en gepest worden

Thema's:

- definitie, prevalentie, en betrokkenheid
- effecten
- hoe te meten

- de school: klas context en leerkracht

- wat te doen (anti pest interventies)

Pesten en gepest worden

!!! Ik vertel algemeen geldende zaken; kan verschillen van jullie eventuele eigen ervaring!!

Definitie van pesten

Herhaaldelijke en negatieve handeling van 1 of meer personen t.o.v. ander persoon die zich niet (voldoende) kan verweren

herhaaldelijk

negatief

machtsongelijkheid (sociale of psychologische macht)

? ‘met de intentie de ander schade toe te brengen’

Pesten versus plagen

Onderscheid tussen:

Verbaal vs fysiek

Direct vs indirect (niet face-to-face; roddelen, buitensluiten)

‘real world’ versus cyberpesten (Mathijs zal meer over vertellen)

Prevalentie van gepest worden en pesten

Hoeveel kinderen worden er gepest?

Recente cijfers Veiligheidsmonitor (Min. OCW)

**Regelmatig gepest: 10% in primair onderwijs
(5-8 % voortgezet onderwijs)**

Pesten: 10 – 15%

Belangrijk: vaak beperkte visie op betrokkenheid

Dader, slachtoffer ('dader-slachtoffer'), niet-betrokken

Onderzoek toont aan: 85% van klasgenoten is betrokken

→ meerdere rollen

→ Rollen bij pesten

dader, slachtoffer

- assistent (actief)
- aanmoediger
- buitenstaander
- verdediger van slachtoffer

Veel daders noemen zich ‘aanmoediger’

→ Pesten is een **groepsproces**

Waarom worden kinderen gepest? Factoren

mishandeling

**huiselijk
geweld**

ouderlijke depressie

ethniciteit

**sociaal
economische
status**

groepsnormen

schoolklimaat

zelfwaardering

agressief gedrag

stemmingsstoornissen

**teruggetrokken
gedrag**

? Uiterlijk?

Misvatting #1: kinderen worden gepest vanwege hun uiterlijk

Oorzaken voor pesten

gezinsfactoren:

dysfunctionele opvoeding
mishandeling etc.

groepsfactoren: dominantie, status

individuele kenmerken:

minder zelfwaardering?

agressief

minder geliefd

minder sociale vaardigheden??

(sociale deficiet hypothese)

Zijn pesters sociaal minder competent?

Onderzoek naar sociale cognities en vaardigheden van daders

→ niet ALLE daders zijn sociaal minder competent

Oorzaken voor pesten
minder sociale vaardigheden?

Een deel pest 'reactief', is agressief, niet flexibel
waarschijnlijk stabiel patroon

Een deel pest 'instrumenteel' (**eigen voordeel = dominantie, sociale status, evt. materiële winst**)

Machiavellistisch en sociaal erg vaardig...
kunnen reacties en gedrag aanpassen (niet-stabiel)

Misvatting #2: alle daders hebben minder sociale vaardigheden

Effecten van pesten (slachtoffers en daders)

The screenshot shows a web browser window displaying a news article on the website nrc.nl. The browser's address bar shows the URL: <https://www.nrc.nl/nieuws/2011/11/28/pesten-is-gezond-ook-voor-de-slachtoffertjes>. The article's main headline is "Pesten is gezond, ook voor de slachtoffertjes" (Bullying is healthy, even for the victims), written by Steven de Jong on November 28, 2011. The article features a large photograph of two young girls sitting on a green bench outdoors, both with their hands behind their ears, suggesting they are hearing something unpleasant. To the right of the main article, there is an advertisement for ski resorts in Austria, titled "Dé topskigebieden van Oostenrijk", with a sub-headline "Prachtig geprepareerde pistes, de modernste liften, kilometers pistes en lunchen in die gezellige berghut. Niet voor niets zijn Serfaus-Fiss-Ladis en het Zillertal dé topskigebieden van Oostenrijk." Below the advertisement, there is a "Meest gelezen" (Most read) section featuring a news item titled "BRESLAUER PLATZ Politie beëindigt gijzeling op het station". The Windows taskbar at the bottom of the screen shows various application icons and the system clock indicating the time is 16:44 on 15-10-2018.

File Edit View History Bookmarks Tools Help

Pesten is gezond, ook voor de slachtoffertjes

https://www.nrc.nl/nieuws/2011/11/28/pesten-is-gezond-ook-voor-de-slachtoffertjes

Menu **nrc.nl** abonneer Digitale krant

Pesten is gezond, ook voor de slachtoffertjes

Steven de Jong 28 november 2011

Advertentie

Dé topskigebieden van Oostenrijk

Prachtig geprepareerde pistes, de modernste liften, kilometers pistes en lunchen in die gezellige berghut. Niet voor niets zijn Serfaus-Fiss-Ladis en het Zillertal dé topskigebieden van Oostenrijk.

Lees verder

Meest gelezen

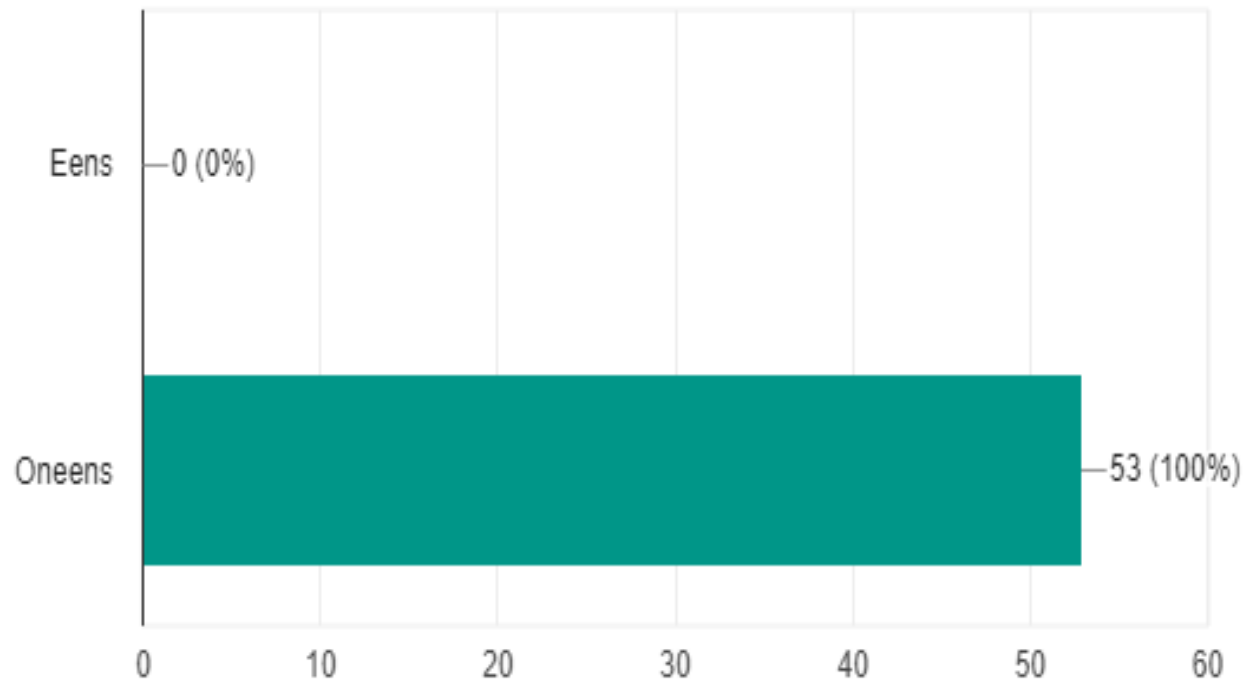
BRESLAUER PLATZ
Politie beëindigt gijzeling op het station

NL 16:44
15-10-2018

Wat denken ouders van Basisschool Brakkenstein?

Van pesten word je hard, daar moet je maar tegen kunnen!

53 reacties

Effecten van pesten (slachtoffers en daders)

Misvatting # 3:

“Pesten is normaal verschijnsel, en je wordt er sterker door”.

What does not kill me, makes me stronger (Friedrich Nietzsche, 1888)

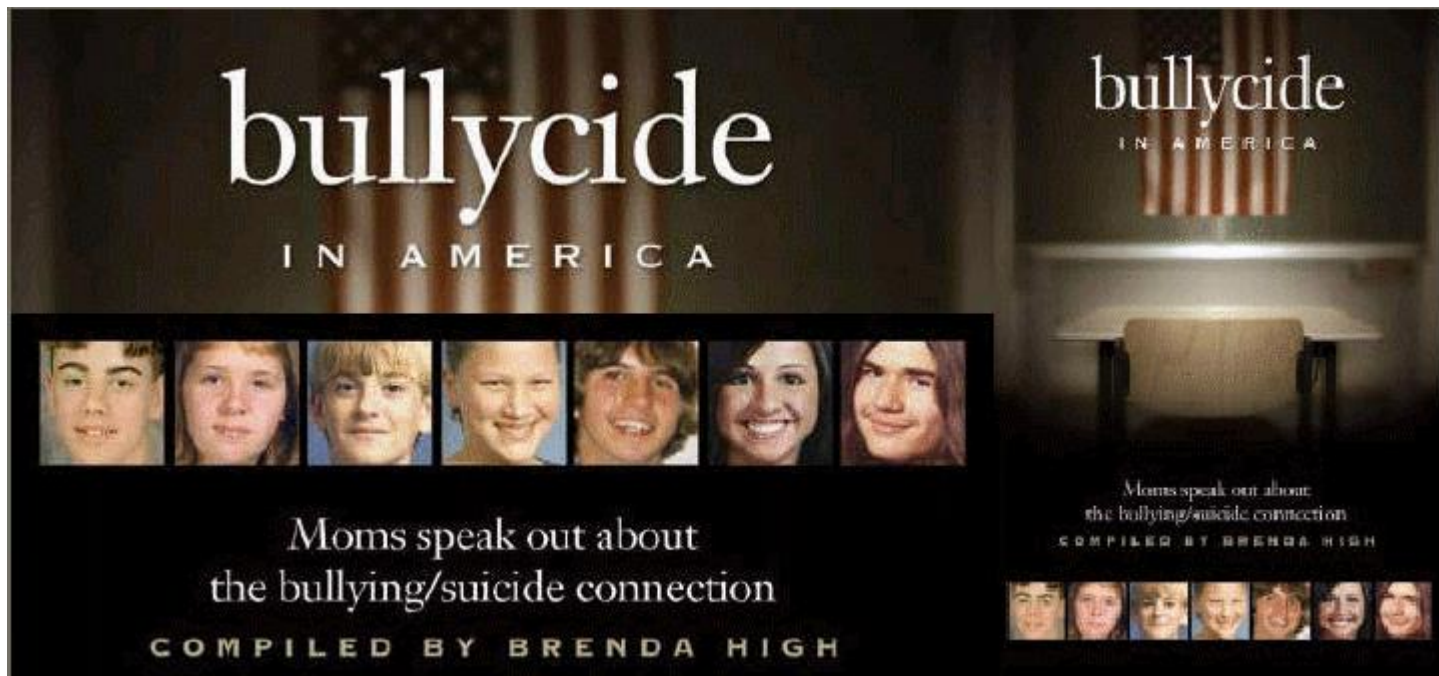

Effecten van gepest worden

sociale problemen: onderdanig, sociaal geïsoleerd, minder geaccepteerd, verworpen

internaliserende problemen: eenzaam, angst, depressie, onzeker

uiteindelijk zelfs suicide (“bullycide”)

Oorzaak en gevolg

Belangrijk: niet iedereen die gepest is, lijdt even sterk of blijft lijden

afhankelijk van duur & positieve sociale interacties in klas

afhankelijk van omgeving (steun ouders, vrienden)

afhankelijk van persoonlijke kenmerken (coping, cognities)

coping: 'ligt aan mij' → meer emotionele problemen

ligt aan anderen → minder problemen

Samenhang tussen pesten en emotionele en gedragsproblemen:

→ Wat is oorzaak of gevolg?

Slachtoffers

Algemeen: 'probleemgedrag = gevolg van pesten'

Echter: signalen → 'uitlokken'
→ 'zal niets terug doen'

Vicieuze cirkel:

gedrag → gepest → gedrag → gepest

Hoe stabiel is het gepest worden?

Eigen onderzoek (Scholte et al., 2007)

Basisschool

Middelbare school

Slachtoffer →

43% slachtoffer

51% neutraal

6% dader

Positieve boodschap: helpt is later niet meer betrokken

Negatieve boodschap: helpt is ook later nog slachtoffer of dader

Waar hangt stabiliteit van af?

A) Individuele kenmerken

! Slachtoffer heeft geen schuld: geen enkel kind heeft recht om te pesten

B) Omgeving (context)

Hoe pesten en gepest worden beste te meten?

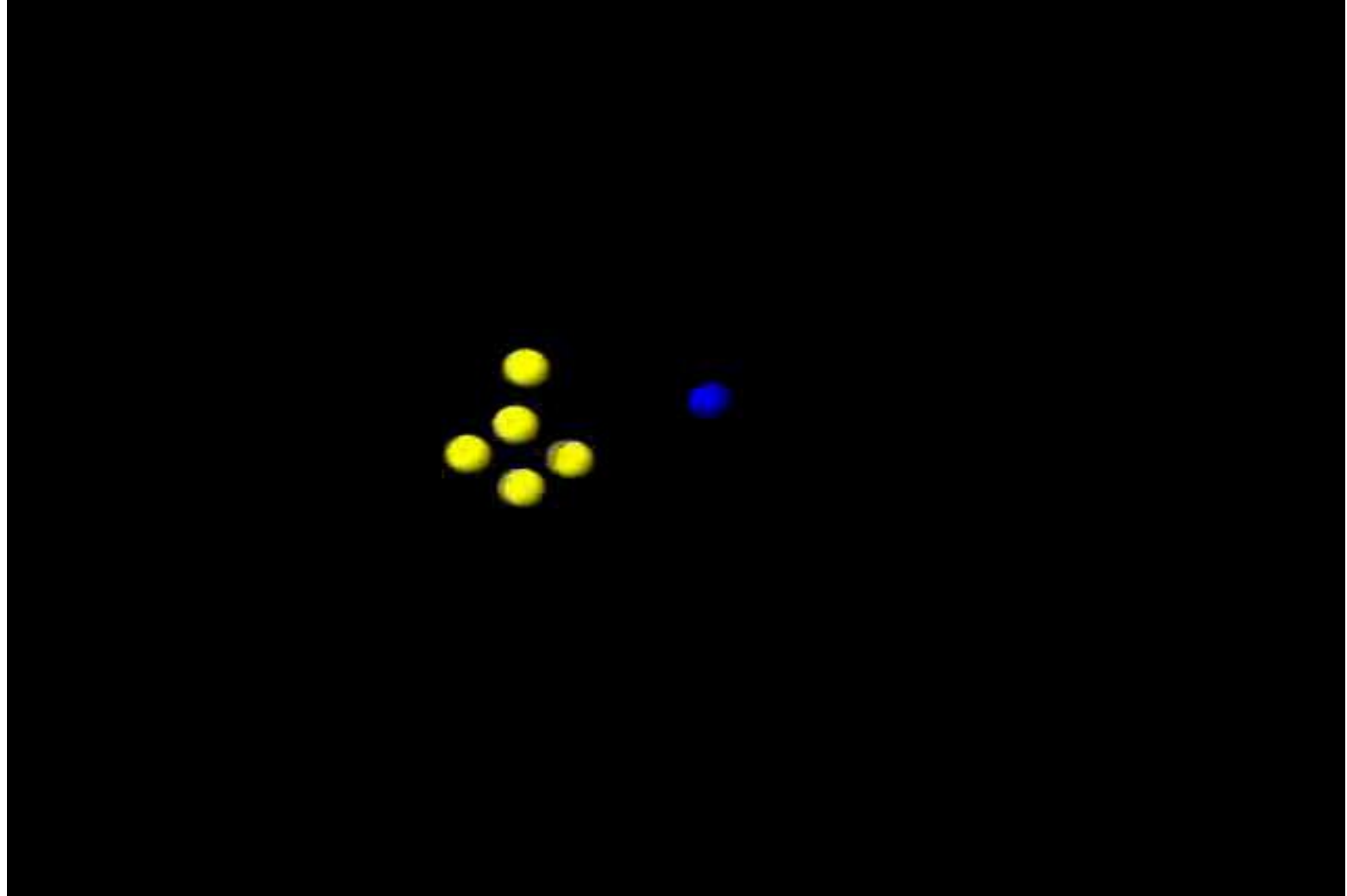
zelf-rapportages

Wat zien jullie gebeuren in de filmpjes

Hoe pesten en gepest worden beste te meten?

zelf-rapportages

peer-nominaties

‘ik word gepest’ ← → ‘hij/zij wordt niet gepest’

Cruciale rol binnen klas: **leerkracht**

Rol model ('the invisible hand of teachers'; Farmer et al., 2011)
gedrag
normen en waarden

➔ **Grote verantwoordelijkheid voor wat er gebeurt in de klas (net als de school)**

Wat vinden jullie van de volgende bevinding?

85% van de leerkrachten geeft aan in te grijpen in pestsituaties, terwijl leerlingen aangeven dat maar 20-30 % van de leerkrachten in actie komen

Leerkracht: Dilemma's

1) Leerkrachten grijpen niet altijd in (omdat ze handelingsverlegen zijn)

2) Leerkrachten hebben beperkte waarneming

(Wat zien jullie)

https://www.youtube.com/watch?v=IGQmdoK_ZfY

- . selectieve aandacht bepaalt wat leerkracht ziet
- . 'halo' effect
- . eigen ervaring?
- . leerkrachten vinden pesten geen probleem (geen noodzaak om te zien en in te grijpen)

Wat kunnen ouders doen?

(onthoud: slechts een deel van de gepeste kinderen vertelt de ouders)

- geen ‘waarheidsvinding’ maar elk signaal serieus nemen
- maak duidelijk dat het kind niet de schuld heeft
- respecteer de wens van het kind (spreek de dader er niet op aan als het kind het niet wil)
- schakel de school in

Er is zeker hoop:

afgelopen jaren: steeds minder kinderen die gepest worden (zich gepest voelen)

maar toch: zelfs 1% is te veel

Dank voor jullie aandacht